

En Mindekrans.

Samlet af Gmd. *Rasmus Jørgen Jensen*, Næs.

Følg, Moder, dine Smaa
til Heltegraven hen
og nævn dem deres Daad,
som Hvile fandt i den.

Disse Linier staar paa Forsiden af den smukke Mindestøtte, som under stor Højtidelighed blev afsløret paa Assens Kirkegaard den 6. Juli 1851 over 74 danske Soldater, som af Saar eller Sygdom døde paa Lasarettet i Assens i Krigsaarene 1848—49—50. — Det kunde vel særligt i Aar, da det er 50 Aar siden, at Danmark sidst med Vaabenmagt kæmpede for Bevarelsen af Sønderjylland, være Anledning til at mindes dem fra begge Krigene, som tilsatte Liv eller Lemmer for deres Land, enten det var paa den blodige Valplads eller paa et Lasaret, fjernt fra Hjemmet og omgivet af fremmede, ja, stundom i Fjendevold.

Ensomt; thi det brystne Blik
ingen kærlig Haand har lukket,
ingen Ven Jert Haandtryk fik,
ingen hørte Afskedssukket, —

sang Digteren vemodsfuldt om dem, der ikke mere vendte tilbage. Men det var ogsaa strænge Tider for dem derhjemme. Naar Budskabet lød ud over Landet, at der havde staaet et Slag, saa fyldtes Sindene med Glæde eller Sorg, efter som der meldtes om Sejr eller Nederlag, men i begge Tilfælde fremkaldte det tillige Angst og Uro hos dem, hvis nærmeste paarørende vare

med, og naar Efterretningen om disses Skæbne saa endelig kom, da blev der Sorg i mangt et Hjem. — Men de Taarer, som den Gang randt, ere forlængst borttørrede, og Navnene paa dem, som fik deres sidste Leje redt langt fra Hjemmet og fra deres kære, ere for en stor Del glemte uden for den enkeltes nærmeste Familiekræds. Jeg har da her efter trykte og skriftlige Kilder samt mundtlige Oplysninger optegnet alle dem fra Sandager-Holevad og omliggende Sogne samt Assens Købstad, som mistede Liv eller Lemmer i begge de sønderjydske Krige, idet jeg haaber at have faaet dem med allesammen inden for de nævnte Grænser.

Sandager-Holevad Sogne.

Rasmus Frederik Jørgensen, Næs, Menig ved 13. Linie-bataillons 3. Kompagni, døde af Tyfus paa Nordborg Lasaret paa Als den 26. August 1849, blev begravet paa Nordborg Kirkegaard den 31. August. Han var Søn af Gmd. Jørgen Pedersen og Hustru Maren Andersdatter paa Næs og født den 30. August 1816.

Hans Jensen Pedersen, Næs, Sygepasser paa et Lasaret i København, hvor han døde af Tyfus den 15. Juni 1864, blev begravet paa Garnisonskirkegaard den 18. Juni. Han var Søn af Bolsmand Peder Jørgensen og Hustru Karen Jensdatter paa Næs og født den 15. Marts 1839. Han var sine Forældres eneste Barn.

Peder Nielsen, Smejrup, Trænkonstabel ved Batteriet Jensen, blev i Efteraaret 1849 angreben af en Øjensygdom, hvorved han mistede sit Syn og var fuldstændig blind sin øvrige Levetid. Men paa sin Hjemegn, hvor han var kendt med Forholdene, kunde han desuagtet færdes saa godt som nogen, og trods sin tunge Lod var han al Tid ved godt Mod. Hans Forældre vare Gmd. Niels Larsen og Hustru Sidsel Pedersdatter i Smejrup, hvor han var født den 11. Marts 1821. Efter sin Tilbagekomst fra Krigen opholdt han sig i sit Fødehjem til sin Død, som indtraf den 4. Septbr. 1898. Han jordedes paa Holevad Kirkegaard den 8. Septbr.

Husby Sogn.

Hans Nielsen, Husby, Menig ved 5. Liniebataillons 3. Kompagni, faldt i Slaget ved Kolding den 23. April 1849 og menes

at være ført til Fredericia og begravet paa den derværende Trinitatis Kirkegaard. Han var Søn af Hmd. Niels Olsen og Hustru Dorthe Pedersdatter i Husby og født den 26. Februar 1826.

Mads Mortensen, Sønder-Aaby, Konstabel ved Batteriet Markussen, faldt i Kampen ved Gudsø den 7. Maj 1849 og blev begravet paa Trinitatis Kirkegaard i Fredericia. Søn af Gmd. Morten Madsen og Hustru Mette Katrine Hansdatter i Sønder-Aaby og født 4. April 1823.

Hans Hansen, Husby, Menig ved 2. Forstærknings-Jægerkorps 2. Kompagni, faldt i Slaget ved Isted den 25. Juli 1850. Hans Gravsted kendes ikke. Hans Forældre vare Gmd. Hans Hansén og Hustru Ane Katrine Andersdatter i Husby, hvor han var født den 5. Novbr. 1817. — Han var Fæster af sin Fødegård, og under Vaabenhvilen mellem de to sidste Krigsaar holdt han Bryllup den 27. April 1850 med Pigen Karen Jørgensdatter af Haare.

Niels Madsen, Bredning, Underkorporal ved 2. Reservebataillons 2. Kompagni, døde af Tyfus paa Aabenraa Lasaret den 12. Februar 1851, blev begravet paa Aabenraa Kirkegaard den 14. Februar, i de samme Dage, som hans Kammerater vendte tilbage til Hjemmet efter Krigens Slutning. Han var født den 22. Februar 1817.

Hans Nielsen, Husby, Menig ved 5. Regiments 7. Kompagni, blev haardt saaret af en Kugle i Brystet i Kampen paa Als den 29. Juni 1864, faldt i Fjendens Hænder og døde paa Augustenborg Lasaret efter henved 7 Maaneders Sygeleje den 21. Januar 1865. Ligger begravet paa Augustenborg Kirkegaard. Han var Søn af Gmd. Niels Hansen og Hustru Ane Marie Hansdatter i Husby og født den 29. Februar 1836.

Han findes ikke opført i »de faldnes Minde« for 1864, da han først døde efter Aarets Udløb.

Hans Knudsen, Husby, Menig ved 19. Regiments 2. Kompagni, døde af Tyfus paa et Lasaret i København den 17. August 1864 og blev begravet paa Garnisonskirkegaard den 20. August. Søn af Hmd. Knud Knudsen og Hustru Maren Hansdatter i Husby og født 8. August 1840.

Tanderup Sogn.

Jeppe Larsen, Emtekær, Menig ved 3. Forstærknings-Bataillons 1. Kompagni, døde af Tyfus paa Augustenborg Lasaret paa Als den 4. Juli 1849, blev begravet paa Augustenborg Kirkegaard den 8. Juli. Han var eneste Barn af Gmd. Lars Pedersen og Hustru Maren Madsdatter i Emtekær og født den 29. Juli 1822.

Hans Jakobsen, Emtekær, Menig ved 3. Forstærknings-Bataillons 2. Kompagni, mistede sit ene Ben i Slaget ved Fredericia den 6. Juli 1849 og henlaa i langt over et Aar paa Lasarettet, idet han under sit Ophold der blev haardt angreben af Tyfus, som yderligere vanskeliggjorde Saarets Helbredelse. Han ejede senere et større Hus ved Salbrovad i Barløse Sogn, hvor han døde den 22. Juli 1880 efter at have gennemgaaet store Lidelser ogsaa efter sin Hjemkomst fra Krigen, idet Saaret flere Gange brød op, og ny Amputationer maatte foretages. Hans Jakobsen var ellers en høj, smuk Mand. Hans Forældre vare Hmd. og Bødker Jakob Jensen og Hustru Karen Pedersdatter i Emtekær, hvor han var født den 26. Marts 1826. Han jordedes paa Barløse Kirkegaard den 28. Juli 1880.

Gorm Pedersen, Haare, Menig ved 3. Jægerkorps 4. Kompagni, faldt i Slaget ved Isted den 25. Juli 1850, ramt af to Kugler, den første i det ene Laar, den anden i Brystet. Han er sandsynligvis begravet sammen med sine mange faldne Kammerater i den store Krigergrav paa Flensborg Kirkegaard den 28. Juli. Hans Forældre vare Gmd. Peder Gormsen og Hustru Ane Dorthe Hansdatter i Haare, hvor han var født den 14. April 1823.

Lars Nielsen, Mosebo, Menig ved 4. Forstærknings-Bataillons 1. Kompagni, blev saaret i Slaget ved Isted den 25. Juli 1850 og døde paa Flensborg Lasaret den 8. Septbr., blev begravet paa Flensborg Kirkegaard den 12. Septbr. Han var Søn af Gmd. Niels Andersen og Hustru Maren Larsdatter, Mosebo ved Haare, og født den 24. Marts 1820.

Hans Kristian Hannibalsen, Lille Rørmose, Menig ved 5. Regiments 4. Kompagni, blev haardt saaret i Kampen ved Dybbøl den 17. Marts 1864, ramt af en Kugle i Hovedet, og døde efter svære Lidelser paa Faaborg Lasaret den 22. Marts, blev begravet paa Faaborg Kirkegaard den 26. Marts. Han var Søn af Hmd. Hannibal Frederik Hansen og Hustru Karen Jørgensdatter, Lille Rørmose, og født 4. Maj 1838.

Hannibal Jensen, Haare, Menig ved 16. Regiments 8. Kompagni, blev saaret af en Kugle gennem den ene Arm (Albue) i Slaget ved Dybbøl den 18. April 1864 og døde paa et Lasaret i København den 2. Maj, blev begravet paa Garnisonskirkegaard den 6. Maj. Han var Søn af Indsidder Jens Hannibalsen og Hustru Ane Katrine Pedersdatter i Haare, hvor han var født den 3. April 1832.

Lars Jørgensen, Hjorte, Menig ved 16. Regiments 8. Kompagni, fik en Kugle gennem sit ene Laar i Slaget ved Dybbøl den 18. April 1864, blev ført til et Lasaret i København, hvor han døde af Saarfeber den 7. Maj og blev begravet paa Garnisonskirkegaard den 13. Maj. Han var Søn af Gmd. Jørgen Andersen og Hustru Karen Margrete Larsdatter i Hjorte og født 24. Oktbr. 1832. Den 4. Juli 1863 holdt han Bryllup med Pigen Maren Hansen Ellegaard af Byllerup og blev ved samme Tid Indehaver af hendes Fødegaard.

Kerte Sogn.

Lars Jensen, Hjerup, Menig ved 3. Jægerkorps 1. Kompagni, blev saaret i Slaget ved Slesvig Paaskedag den 23. April 1848, blev taget til Fange og døde i Stade i Hannover den 9. August; ligger begravet paa Stade Kirkegaard. Søn af Indsidder Jens Larsen og Hustru Johanne Nielsdatter i Hjerup, hvor han var født den 22. Septbr. 1821.

Lars Hansen, Favrskov, Menig ved 3. Reserve-Jægerkorps 2. Kompagni, døde af Tyfus paa Nordborg Lasaret paa Als den 3. Septbr. 1849, blev begravet paa Nordborg Kirkegaard den 7. Septbr. Søn af Hmd. Hans Hansen og Hustru Dorthe Larsdatter i Favrskov og født 27. Marts 1817.

Hans Rasmussen, Hjerup, Menig ved 4. Forstærknings-Bataillons 1. Kompagni, faldt i Slaget ved Isted den 25. Juli 1850 og er antagelig begravet i den store Krigergrav paa Flensborg Kirkegaard den 28. Juli. Han var Søn af Hmd. Rasmus Hansen og Hustru Ane Katrine Hansdatter i Hjerup og født 18. April 1817.

Anders Rasmussen, Hjarlbjerg, Menig ved 3. Forstærknings-Bataillons 1. Kompagni, mistede sit venstre Ben i Slaget ved Isted den 25. Juli 1850. Efter Krigen boede han i Kjøbenhavn. Frederik den Syvende skænkede ham et kunstigt Ben,

og under Krigen blev han udnævnt til Dannebrogsmænd. Hans Forældre vare Hmd. Rasmus Jensen og Hustru Karen Marie Nielsdatter i Hjarlbjerg, hvor han var født den 28. August 1825.

Barløse Sogn.

Anders Nielsen, Barløse, Menig ved 6. Dragonregiments 4. Eskadron, døde af Tyfus paa Bogense Lasaret den 25. Juli 1848 og blev begravet paa Bogense Kirkegaard den 29. Juli. Han var Søn af Gmd. Niels Pedersen og Hustru Maren Larsdatter i Barløse og født den 10. April 1823.

Jens Nielsen, Barløse, Menig ved 5. Liniebataillon, døde af Tyfus paa Middelfart Lasaret den 10. Maj 1849, blev begravet paa Middelfart Kirkegaard den 13. Maj. Søn af Gmd. Niels Rasmussen og Hustru Ane Pedersdatter i Barløse og født den 23. Decbr. 1817.

I »de faldnes Minde« for 1849 staar han navngiven Niels Nielsen i Stedet for Jens Nielsen.

Peder Hansen, Foermose, Menig ved 5. Forstærknings-Bataillons 2. Kompagni, faldt i Istedslaget den 25. Juli 1850. Hans Gravsted vides ikke. Han var Søn af Gmd. Hans Pedersen og Hustru Karen Jeppesdatter, Foermosegaarden, og født den 20. April 1828.

Gorm Rasmussen, Barløse, Menig ved 5. Regiments 3. Kompagni, blev haardt saaret i Kampen ved Dybbøl den 17. Marts 1864, faldt i Fjendens Hænder og døde paa Borup Lasaret i Sundeved den 18. Marts, blev begravet paa Varnæs Kirkegaard den 19. Marts. Han var Søn af Hmd. Rasmus Gormsen og Hustru Karen Eriksdatter i Barløse og født den 20. Oktober 1839.

Thurup Sogn.

Espen Simonsen, Blangstrup, Menig ved 5. Liniebataillons 1. Kompagni, faldt i Slaget ved Isted den 25. Juli 1850, ramt i Hovedet, og ligger sandsynligvis begravet i den store Krigergrav paa Flensborg Kirkegaard. Han var Søn af Hmd. og Bødker Simon Espensen og Hustru Ane Larsdatter i Blangstrup og født den 15. Novbr. 1821.

Gorm Larsen, Hyrdeledhus, Overjæger (Korporal) ved 3. Jægerkorps 3. Kompagni, faldt i Slaget ved Isted den 25. Juli 1850, strakt til Jorden af en Granat, og blev Dagen efter begravet

paa Farensted Kirkegaard. Han var Søn af Hmd. Lars Nielsen og Hustru Elisabet Andersdatter, Hyrdeledhus ved Thurup, og født 2. Novbr. 1822.

Mikkel Rasmussen, Hesle, Menig ved 3. Reserve-Jægerkorps 4. Kompagni, faldt i Slaget ved Isted den 25. Juli 1850 og er uden Tvivl lagt i den store Grav paa Flensborg Kirkegaard den 28. Juli. Han var Søn af Gmd. Rasmus Mikkelsen og Hustru Karen Pedersdatter i Hesle og født den 15. Decbr. 1824.

Anders Nielsen, Thurup Mark, Menig ved 5. Regiments 5. Kompagni, døde af Sygdom paa Sønderborg Lasaret den 15. Februar 1864, blev begravet paa Sønderborg Kirkegaard den 18. Februar. Søn af Stenhugger Niels Kristensen og Hustru Ane Andersdatter, Thurup Mark, og født den 30. Decbr. 1840.

Hans Madsen. Thurup, Menig ved 5. Regiments 6. Kompagni, blev haardt saaret af en Granat den 3. April 1864 ved Dybbøl og døde samme Dag paa Sønderborg Lasaret, begravet paa Sønderborg Kirkegaard den 5. April. Søn af Hmd. Mads Klausen og Hustru Karen Larsdatter i Thurup og født den 23. April 1839.

Hans Sørensen, Hesle, Menig ved 5. Regiments 6. Kompagni, mistede sit venstre Ben ved Dybbøl 1864. Han var Søn af Gmd. Søren Kristensen og Hustru Kirsten Hansdatter i Hesle og født den 13. Septbr. 1837. Efter Krigen havde han et Hus i den Del af Hesle By, som hører til Vedtofte Sogn, og her døde han den 28. Juli 1906. Den 3. August blev han jordet paa Vedtofte Kirkegaard.

Anders Larsen, Thurup, Menig ved 5. Regiments 3. Kompagni, blev saaret i Kampen paa Als den 29. Juni 1864, faldt i Tyskernes Hænder og døde paa Sønderborg Lasaret den 10. Juli, blev begravet paa Sønderborg Kirkegaard den 14. Juli. Han var født i Thurup den 19. Februar 1836.

Gamtofte Sogn.

Hans Nielsen, Brahesborg, Underkorporal ved 5. Liniebatallions 2. Kompagni, faldt i Kampen i Sundeved den 28. Maj 1848 og blev begravet paa Broager Kirkegaard den 31. Maj. Han var Søn af Skovfoged Niels Hansen og Hustru Johanne Madsdatter, Brahesborg, og født den 30. Maj 1817.

Hans Georg Ludvig Johansen, Brahesborg, Underkorporal ved 5. Liniebataillons 3. Kompagni, faldt i Slaget ved Kolding den 23. April 1849 og menes at være begravet paa Kolding Kirkegaard. Han var Søn af Skræder Johan Kristian Julius Lyhr og Hustru Kristine Charlotte Marie Høgh, Brahesborg, hvor han var født den 16. Decbr. 1824.

Jørgen Nielsen, Aborre, Menig ved 4. Forstærknings-Bataillons 1. Kompagni, døde pludselig paa Marschen gennem Harnstrup her paa Fyn den 17. Juni 1849 og blev begravet paa Vejlbj Kirkegaard den 22. Juni, 30 Aar gl.

Vilhelm Brokmand Pedersen, Lundager Mark, Menig ved 3. Jægerkorps 2. Kompagni, blev saaret i Slaget ved Fredericia den 6. Juli 1849 og døde efter et smertefuldt Sygeleje paa Odense Lasaret den 14. Decbr., blev begravet paa Odense Kirkegaard den 18. Decbr. Han var født den 19. Januar 1824.

Niels Hansen, Lundagerhus, Menig ved 3. Jægerkorps 2. Kompagni, blev saaret i Slaget ved Mysunde den 12. Septbr. 1850 og døde paa Lasarettet i Slesvig den 21. Septbr., blev begravet paa den derværende St. Mikaelis Kirkegaard den 22. Septbr. Han var født den 10. Septbr. 1820.

Rasmus Sørensen, Egerup, Underkorporal ved 16. Regiments 2. Kompagni, faldt ved Dybbøl den 16. April 1864, blev begravet paa Sønderborg Kirkegaard den 19. April. Hans Forældre vare Gmd. Søren Rasmussen og Hustru Ane Jørgensdatter i Egerup.

Assens.

Milius Seligmann, Menig ved 6. Reservebataillons 3. Kompagni, blev saaret i Kampen ved Helligbæk ved Isted den 24. Juli 1850, blev ført til sit Hjem i Assens, hvor han døde den 23. April 1851 og blev begravet paa den derværende mosaiske Kirkegaard den 28. April. Han var født den 8. April 1827 i Assens, hvor hans Forældre vare Købmandsfolk. Faderen hed Jonas Wolff Seligmann.

Jens Kristian Jørgensen, Menig ved 3. Jægerkorps 2. Kompagni, mistede sin højre Arm i Slaget ved Isted den 25. Juli 1850. Han havde senere i en Aarrække Bestillingen som Bud ved »Assens og Omegns Spare- og Laanekasse« indtil sin Død den 10. Marts 1873. Han blev jordet paa Assens Kirkegaard

den 14. Marts. Hans Forældre vare Vægter Johan Vilhelm Jørgensen og Hustru Abel Nielsdatter i Assens, hvor han var født den 6. Maj 1827.

Vilhelm Savdak Kühle, Kaptejn og Kompagnikommandør ved 3. Reserve-Bataillon, faldt i Slaget ved Mysunde den 12. Septbr. 1850, ramt af en Kugle i Hovedet. Hans Lig blev ført til Assens og under store Æresbevisninger og i Overværelse af en stor Menneskemængde fra Byen og Omegnen begravet i Familiens Gravsted paa Assens Kirkegaard den 21. Septbr. Hans Forældre vare Postmester Søren Anton Kühle og Hustru Vilhelmine Sofie Schmidt i Assens, hvor han var født den 20. April 1820. Kaptejn Kühle var kendt som en modig og dygtig Officer og var i ualmindelig høj Grad afholdt af sine undergivne. Disse satte paa hans Grav en Mindestøtte, som staar endnu og har følgende Indskrift:

»Capitain Vilhelm Savdak Kühle, som fandt Helledøden ved Mysunde. Født i Assens d. 20. April 1820, død d. 12. September 1850. Tro indtil Døden har han sit Løfte holdt. Dette Æresminde sattes Helten af hans erkjendtlige Undergivne af 3de Res.-Bataillons 1ste Compagni.«

Niels Busk, Menig ved 5. Regiments 1. Compagni, faldt i Kampen paa Als den 29. Juni 1864. Han var Søn af Skomager Jens Hansen Busk og Hustru Mette Henningsen i Assens og født den 23. August 1832.

Alle Beretninger samstemme i, at det var en mærkelig oplysende og begejstret Tid, som vort Folk gennemlevede i 1848—49—50, og som fik Digteren til at udbryde:

»Lyksalig den, som med sit Folk
en saadan Tid har levet.«

Anderledes for 50 Aar siden. Men trods alle den Tids sørgelige Minder lyser i lige høj Grad den danske Soldats Mod og Trofasthed gennem Mørket. Og formaaede han ikke over for den i enhver Henseende overmægtige Fjende at tilkæmpe sig Sejren, saaledes som i Trearskrigen, saa frelste han tilfulde Landets Ære. Derfor kan de Linier, som staar paa den vest-

lige Side af den foran nævnte Mindestøtte paa Assens Kirkegaard, ogsaa godt staa som Slutning paa disse Optegnelser saavel fra 64 som fra 48:

Slumrer sødt i Moderfavn,
 kjække Brødre, Danmarks Sønner!
 Verden gav Jer Heltenavn,
 sildigst Slægt Jer Daad paaskjønner.
 Fast i Kampens Stund I stod,
 frelste Fædrelandets Ære;
 Sejren købte I med Blod;
 helligt Eders Minde være!